

Eerste Ontwerpdag Luchtruimherziening

26 juni 2019

Van Harte
Welkom!

Graag
uw input

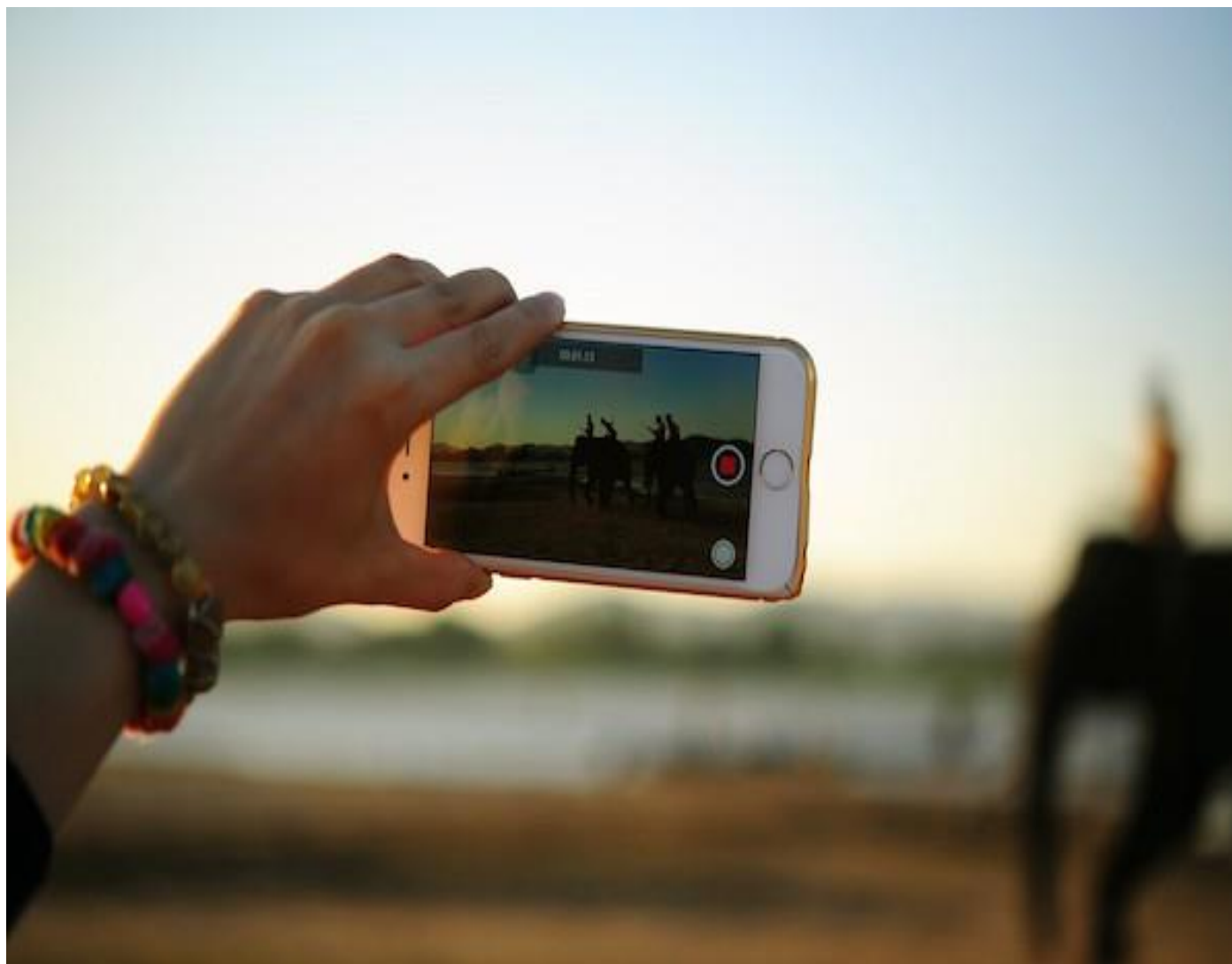
Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Ministerie van Defensie

Koninklijke Luchtmacht

12 juli 2019

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

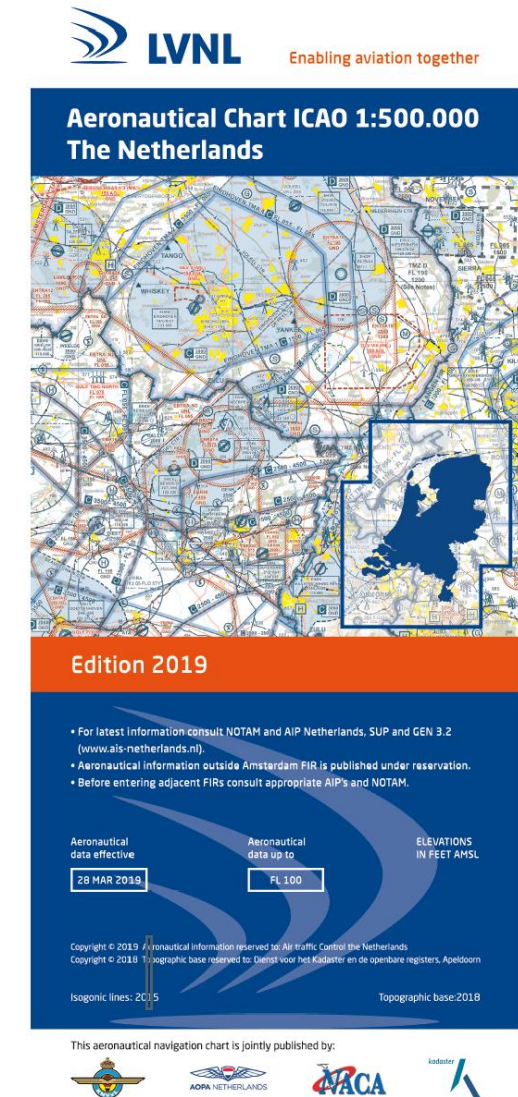
Ministerie van Defensie

Koninklijke Luchtmacht

Wat gaan we doen?

1. Waar gaat vandaag wel / niet over?
2. Wat is het doel van vandaag?
3. LRH in beelden
4. Waar staat het programma LRH nu?
5. Hoe ziet de agenda vandaag eruit?

Waar gaat vandaag wel / niet over?

✓ WEL

- Integrale luchtruimherziening
- Startbeslissing 2019
- Resultaat 2023
- Varianten
- Beoordelingskader
- Aanpak op weg naar Voorkeursbeslissing 2020

✓ NIET

- Luchtvaartnota
- Afzonderlijke luchthavens en luchthavenbesluiten

Doel van Vandaag

- U te informeren op inhoud en proces
- U mee te nemen in onze afwegingen en de te maken keuzes
- Uw input mee te nemen voor de op te stellen Notitie Reikwijdte en Detailniveau
- U gelegenheid geven uw ideeën en opinie op tafel te leggen
- Met U van gedachten te wisselen over betrokkenheid in vervolgproces

12 juli 2019

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Ministerie van Defensie

Koninklijke Luchtmacht

12 juli 2019

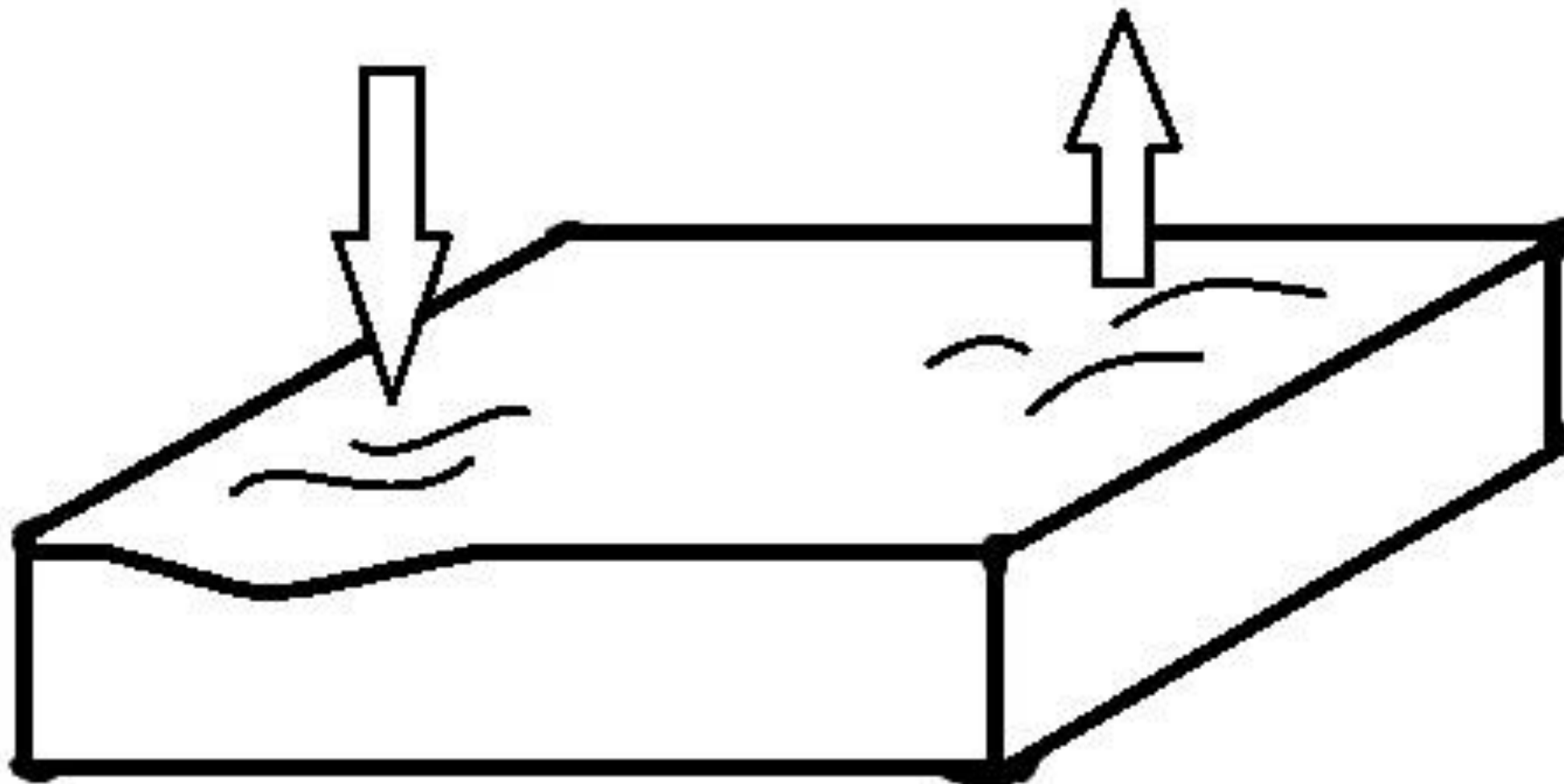
Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

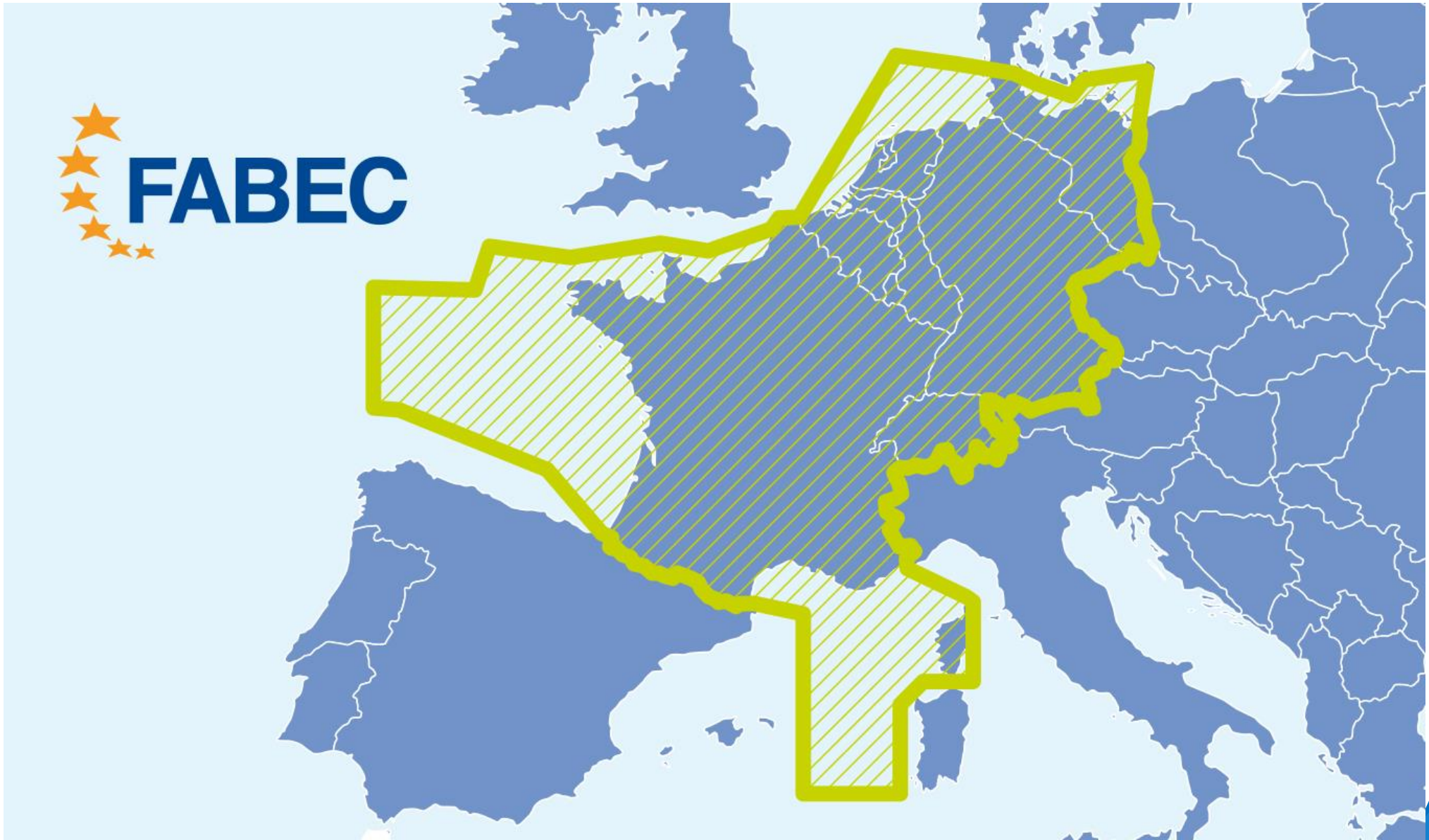
Ministerie van Defensie

Koninklijke Luchtmacht

Luchtruimherziening in kort bestek

Opgave

Realisatie van een *integrale, toekomstbestendige* inrichting en beheer van het luchtruim, gebaseerd op een zorgvuldige *afweging* van publieke *belangen*, in *samenwerking* met (internationale) partners en in *gerichte dialoog* met de omgeving

Doelen

Veiligheid geldt als randvoorwaarde

- Verruimen civiele en militaire capaciteit (militaire missie effectiviteit) in het luchtruim
- Efficiënter gebruik en beheer van het luchtruim voor alle luchtruimgebruikers
- Verduurzaming: beperken van de impact van vliegroutes op de omgeving (geluidshinder, CO2 en (ultra) fijnstof)

Luchtruimherziening in het kort

AFHANDELINGSWIJZE

RUIMTE

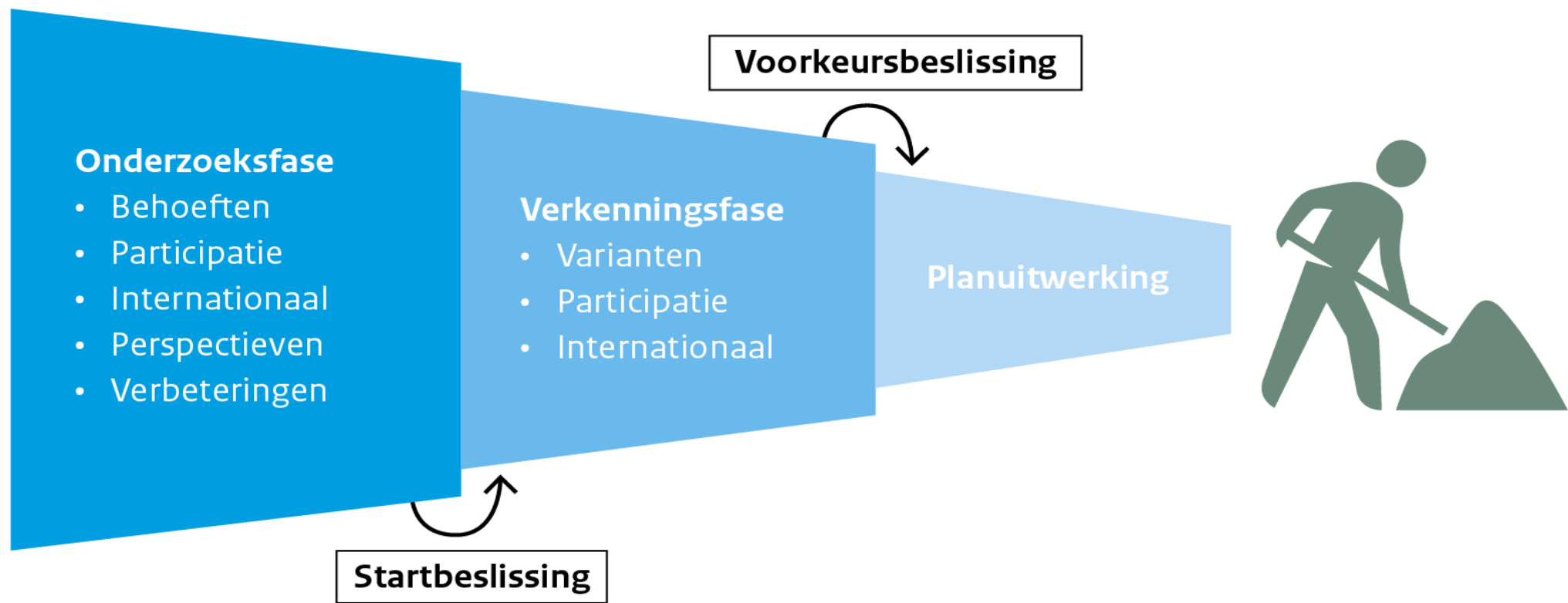
TIJD

Belangrijke uitgangspunten LRH

- ✓ Wensen en behoeften van verschillende gebruikers
- ✓ Veilig, efficiënt, kosteneffectief, milieuvriendelijk gebruik luchtruim
- ✓ Met respect voor afspraken omgeving zoals gemaakt in CRO's/COVM's
- ✓ Eenvoudig en eenduidig voor zowel gebruikers als dienstverleners
- ✓ Integraal: civiel en militair, handelsverkeer, GA en drones
- ✓ Prioritering waar nodig op basis van vigerend beleid
- ✓ Aansluiten bij Europese en internationale kaders (ICAO, SES, SESAR, FABEC, Eurocontrol, EASA)
- ✓ We gaan uit van huidige ligging civiele en militaire luchthavens
- ✓ Civiele routes moeten aansluiten op het internationale routenetwerk

Fasering

Voorkeursbeslissing in Q4 2020

Startbeslissing genomen in Q2 2019

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

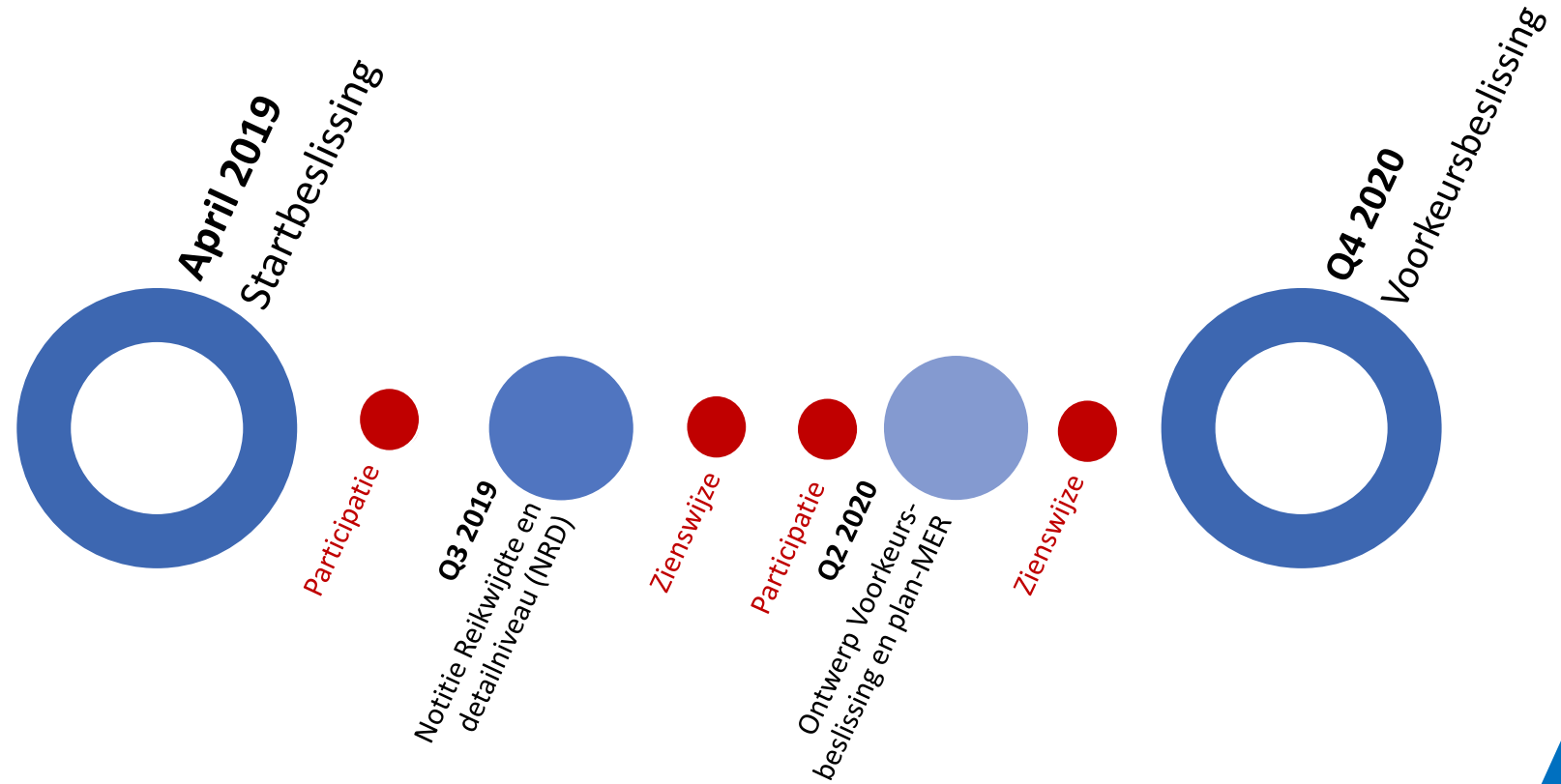

Ministerie van Defensie

Koninklijke Luchtmacht

Besluitvorming en participatie

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Ministerie van Defensie

Koninklijke Luchtmacht

Startbeslissing introduceert drie sporen

Spoor 1 (uiterlijk winter 2021/2022)

Verbeteringen aansluitroutes Lelystad (“ongehinderd doorklimmen”)

Spoor 2 (in 2023)

- Inpassing van een militair oefengebied in het noorden van Nederland
- Herinrichting van het oosten en zuidoosten van het Nederlands luchtruim

Spoor 3 (2023-2035)

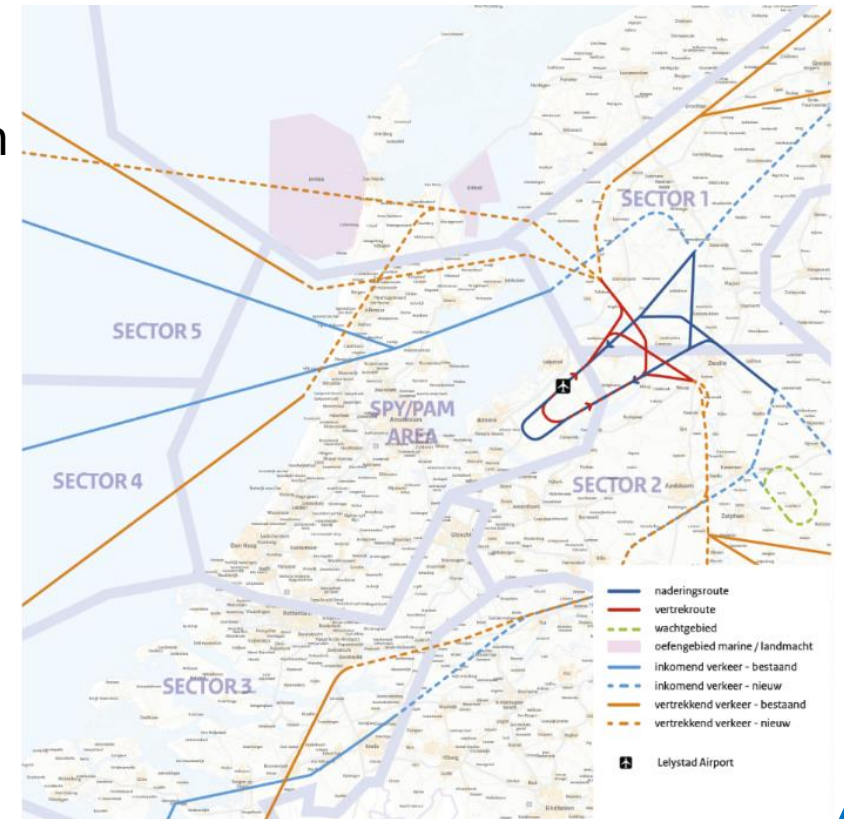
Roadmap voor de doorontwikkeling van het Nederlandse luchtruim

Spoor 1 - Verbeteringen aansluitroutes Lelystad

De in het programma geïdentificeerde oplossingen zorgen ervoor dat op de aansluitroutes zoveel mogelijk ongehinderd geklommen wordt.

Dit zal gebeuren door:

1. Het strikte uitgangspunt om altijd voorrang te geven aan Schiphol-verkeer los te laten
2. Het luchtruim dat geactiveerd kan worden als militair oefengebied standaard beschikbaar te stellen voor afhandeling van Lelystad-verkeer.

Spoor 2 – Resultaten in 2023

- **Inpassing van een militair oefengebied** (o.a. voor de F-35) in het noorden van het Nederlands luchtruim met voldoende capaciteit om de militaire missie effectiviteit te verzekeren.
- **Herinrichting van het oosten en zuidoosten** van het Nederlands luchtruim, om de ontsluiting voor het handelsverkeer van en naar Nederlandse luchthavens (met name Schiphol, Lelystad, Eindhoven en Rotterdam) te verbeteren.

Tegelijkertijd zijn de volgende projecten reeds in uitvoering:

- Herinrichting luchtruim zuid-west Nederland
- Implementatie van Free Route Airspace boven Flight Level 245 (ca. 7,5 km)

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Ministerie van Defensie

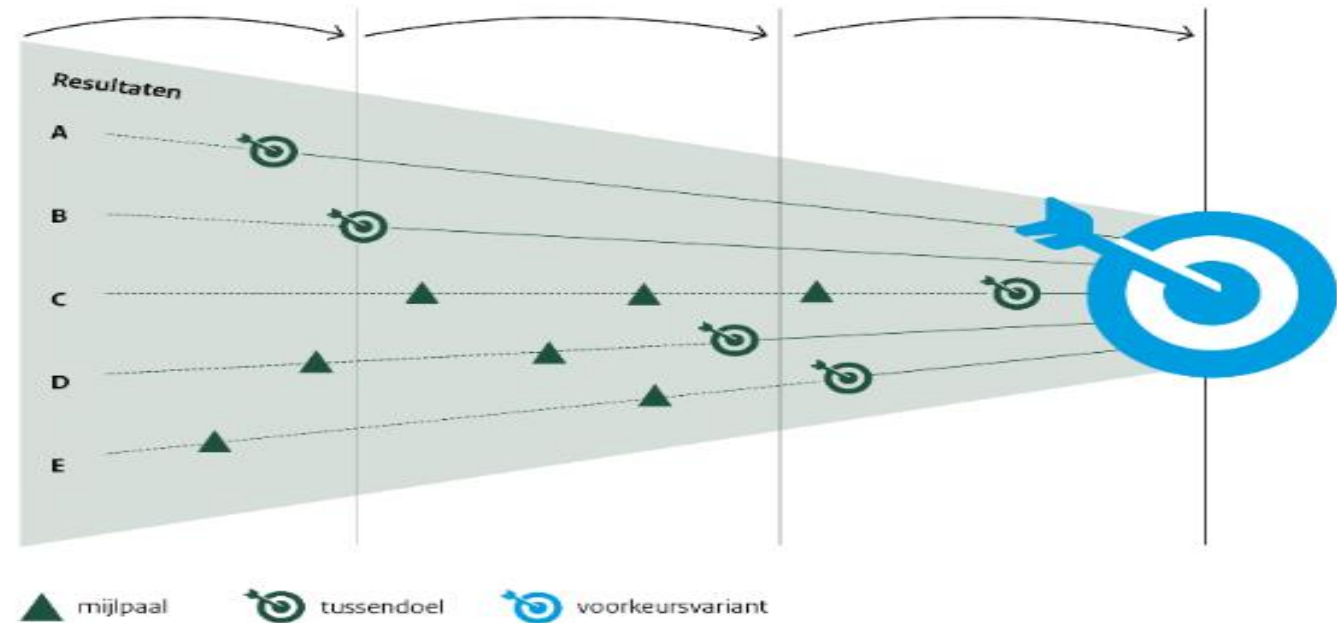

Koninklijke Luchtmacht

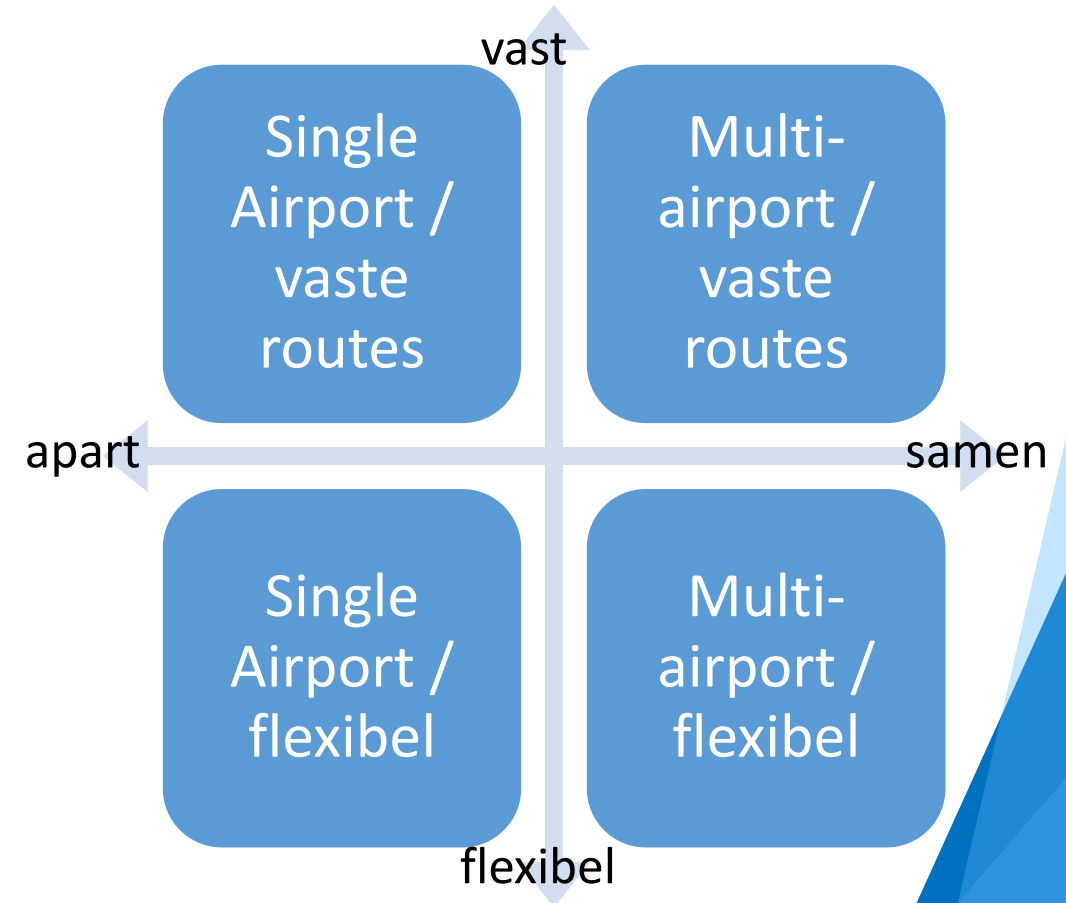
Spoor 3 – Roadmap

- Ontwikkeling varianten
  - Andere afhandelingsconcepten
  - Toekomstgericht en robuust
-
- Geeft richting en draagt bij aan een adaptief beheerd luchtruim
  - Bouwstenen:
    - Continuous Climb Operations / High altitude SID's
    - Continuous Descent Approach
    - Precisie naderingen / vaste naderingsroutes
    - Multi Airport Planning

Spoor 3 - varianten

- Ontwikkeling en beoordeling van een aantal varianten.
- Verkenning langs 2 assen.
- Zo volledig mogelijke verkenning
- In de voorkeursbeslissing wordt voor een voorkeursvariant gekozen. Mogelijk is dit een combinatie van elementen uit de varianten.

Spoor 3 – beoordelingskader

- ✓ Varianten worden vergeleken door middel van een beoordelingskader
- ✓ Inhoudelijk wordt hierbij vooral gekeken naar de volgende gebieden:
  - Veiligheid;
  - Emissies (CO₂, NO_x, (ultra)fijnstof);
  - Geluid;
  - Capaciteit en efficiëntie (per luchtruimgebruiker);
- ✓ Ook zal worden gekeken naar de gebieden:
  - Haalbaarheid (incl. transitie/change management)
  - Risico's
  - Invoeringskosten

Voortgaande participatie

Maatschappelijk

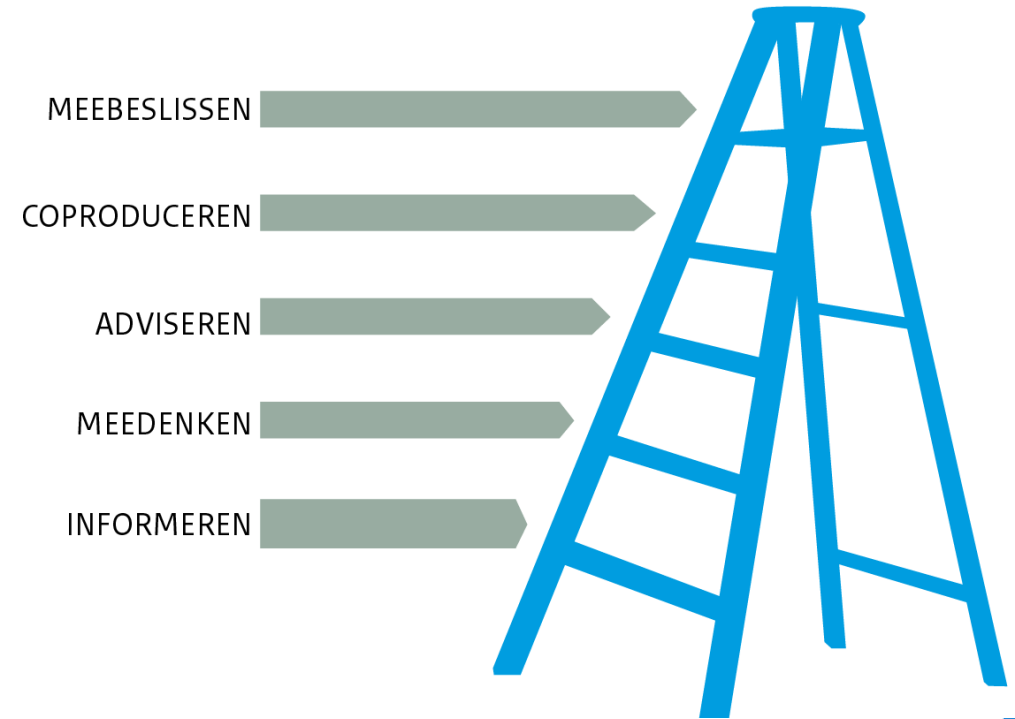
- Kerngroepen (2x per jaar en tussendoor)
- CRO's en COVM's (periodiek overleg)

Gebruikers

- Klankbordgroep civiele luchtvaart (3x per jaar)
- General Aviation en drones (periodiek overleg)
- Militaire gebruikers (periodiek overleg)

Bestuurlijk

- Bestuurlijk overleg Gedeputeerden met Minister en Stas (2x per jaar)

 [Luchtvaartindetoeekomst.nl](https://luchtvaartindetoeekomst.nl)

Participatie; de blik vooruit

Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

- Eerste stap richting Plan-m.e.r
- Beschrijving van varianten en beoordelingskader
- Resultaten in 2023 (spoor 2) en roadmap 2023-2035 (spoor 3)

Informele participatie:

- Landelijke Ontwerpdagen (najaar 2019, voorjaar 2020)
- Klankbordgroepen

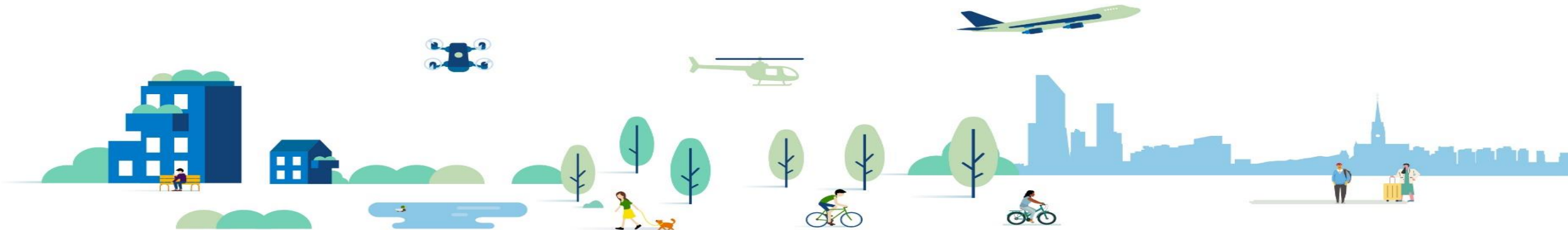
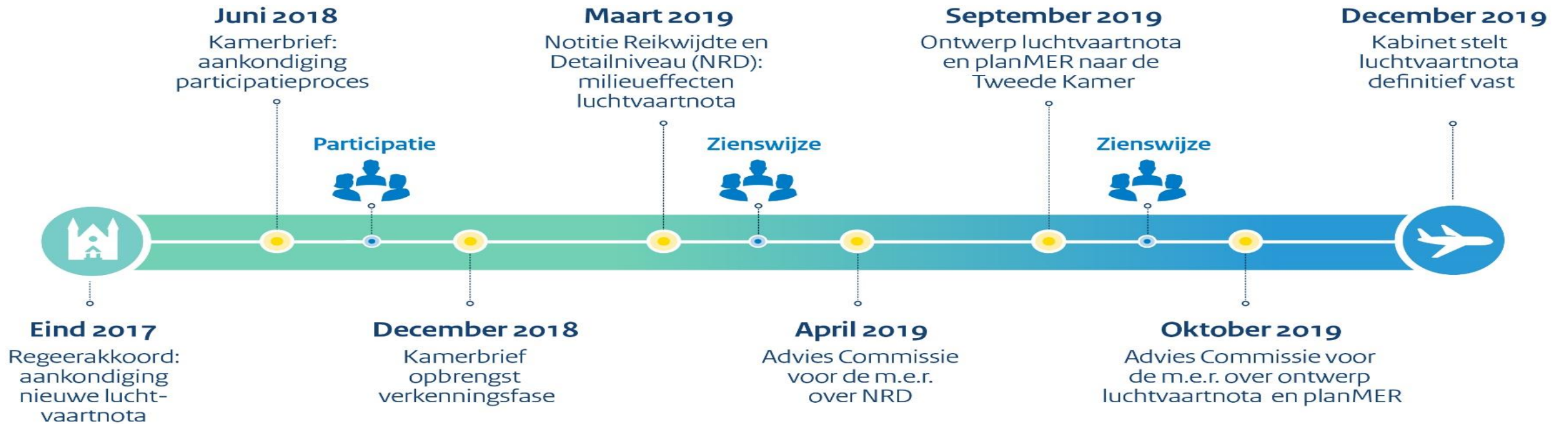
Formele participatie:

- Inspraakmogelijkheid NRD en Plan MER door eenieder (zienswijzeprocedure)
- September a.s.

Maar de Luchtvaartnota dan?

- ✓ Goede vraag 😊
- ✓ In Startbeslissing aangegeven dat beleidskeuzes in de Nota kaders zijn voor de Luchtruimherziening
- ✓ Volgende onderwerpen zijn opgenomen in Startbeslissing (blz. 15):
  - Veiligheid
  - Netwerkconnectiviteit
  - Modal split
  - Prioritering t.a.v. luchthavens en verkeersstromen
  - Baangebruik op Schiphol, openingstijden velden
  - Hinder: normering geluid en fijnstof
  - Routes: betekenis van wonen en stilte-/natuurgebieden
  - Klimaat: doelstellingen t.a.v. emissies
  - Innovaties: visie op nieuwe toetreders luchtruim zoals drones
  - Governance: institutionele verhoudingen en spelregels voor participatie

Tijdslijn luchtvaartnota

Het Menu voor Vandaag

Menu

Doel

- Informeren over programma en ontwerpproces
- Transparantie over ontwerpproces
- Gelegenheid geven mee te denken, te reageren en met elkaar gesprek te voeren
- Input ophalen voor NRD

Interactieve sessies

1. Varianten vanaf 2023
2. Resultaten in 2023
3. Beoordelingskader varianten NRD
4. Huiskamergesprek programmadirecteur

Sessies

Onderwerp	Toelichting	Ruimte
Resultaten in 2023	<ul style="list-style-type: none"> - Inpassen van een militair oefengebied in het noorden van het Nederlandse luchtruim - De herinrichting van het zuid en zuidoosten van het Nederlandse luchtruim	<ul style="list-style-type: none"> - Handelskamer 7 - Verbindingsruimte
Varianten na 2023	Concentratie versus spreiding van geluid	- Handelskamer 1
Varianten na 2023	Scheiden versus integreren van gebruikersfuncties	- Handelskamer 2
Beoordelingskader	Criteria voor de afweging van de varianten.	<ul style="list-style-type: none"> - Handelskamer 3 - Handelskamer 6
Huiskamergesprek met programmadirecteur René Vrugt	Tijdens deze sessie krijgt u gelegenheid om vragen te stellen over het programma Luchtruimherziening, de opzet en de aanpak.	- Handelsmissie

Programma

- 10.00 - 10.45   Opening en welkom
- 11.00 - 12.00   1e ronde sessies
- 12.00 - 13.15   Lunch
- 13.15 - 14.15   2e ronde sessies
- 14.15 - 14.30   Pauze
- 14.30 - 15.30   3e ronde sessies
- 15.30 - 16.00   Afronding
- 16.00 - 17.00   Borrel

